

คู่มือหรือมาตรฐานตลาด

จัดทำโดย

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลมูโนะ

อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนครราชสีมา

มาตรฐานตลาด

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางและดำเนินการปรับปรุงสภาพตลาดต่าง ๆ ของรัฐ ตลอดจนแนวทางในการควบคุมดูแลและให้การสนับสนุนตลาดของเอกชนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดและถูกสุขลักษณะกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการปรับปรุงตลาด และคณะกรรมการฯ ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงตลาดให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาด (มาตรฐานตลาด) รวม ๓ ประเภท คือ ตลาดประเภทที่ ๑ (แบบมีอาคารถาวร) ตลาดประเภทที่ ๒ (แบบไม่มีอาคารถาวร) และตลาดประเภทที่ ๓ (ตลาดนัด) ดังนี้

๑.๑ แนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาด หรือมาตรฐานตลาด

๑.๑.๑ แนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาดประเภทที่ ๑ (มีอาคารถาวร)

๑) ด้านสุขลักษณะทั่วไป

๑.๑) โครงสร้างอาคารและหลังคาตลาด สร้างด้วยวัสดุทนไฟ แข็งแรงทนทานและมีความสูงเหมาะสมพื้นและฝาดนั้งตลาดทำด้วยวัสดุถาวรแข็งแรง เรียบ ทำความสะอาด ได้ง่าย และภายในตลาด ต้องมีการระบายอากาศอย่างเพียงพอ

๑.๒) มีน้ำประปาที่สะอาดไว้บริการอย่างเพียงพอ

๑.๓) มีการจัดเก็บสินค้า สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้เกะกะ รกรุงรัง หรือกีดขวางทางเดิน

๑.๔) มีทางเดินภายในอาคารตลาด มีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร

๑.๕) สินค้าประเภทอาหารและเครื่องใช้เกี่ยวกับอาหารจะต้องวางสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตรมาตรฐานตลาด

๑.๖) ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ติดตั้งไว้ในบริเวณที่เห็นง่าย

๒) ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

๒.๑) ต้องมีที่รองรับมูลฝอยสาธารณะที่ถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอ และต้องทำความสะอาดอยู่เสมอ

๒.๒) ไม่พบขยะมูลฝอยตกหล่นบนพื้นตลาด บริเวณแผงวางระบายน้ำ ทางเดิน ถนน ที่ตั้งที่รองรับขยะมูลฝอยสาธารณะ และที่ตั้งที่พักรวมขยะมูลฝอย

๓) ด้านการจัดการน้ำเสีย

๓.๑) ตลาดและบริเวณโดยรอบต้องไม่มีน้ำขัง

๓.๒) รางระบายน้ำเสียเป็นชนิดรางเปิด และมีตะแกรงเหล็กปิดสำหรับรางระบายน้ำรอบตลาด

๓.๓) รางระบายน้ำเสียสามารถระบายน้ำได้ดี ไม่มีน้ำขัง ไม่อุดตัน

๔) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

๔.๑) ห้องสวมต้องแยกเพศ ชาย-หญิง ออกจากกันเป็นสัดส่วน

๔.๒) ภายในห้องสวมต้องไม่มีกลิ่นเหม็นและมีการระบายอากาศดี

๔.๓) ระบบเก็บกักอุจจาระถูกสุขลักษณะ ไม่ซำรุด และมีท่อระบายอากาศ

๔.๔) มีการจัดการควบคุมป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรคไม่ให้รบกวนและก่อความ

รำคาญ

๔.๕) มีผู้ดูแลรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความ

ปลอดภัยของตลาด

๔.๖) มีการทำความสะอาดตลาดเป็นประจำ

๔.๗) มีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาล อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๔.๘) มีบ่อดักไขมัน และระบบบำบัดน้ำเสีย

๕) ด้านผู้จำหน่ายสินค้า

๕.๑) มีตาชั่งกลางเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อ

๕.๒) มีป้ายติดราคาสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด

๕.๓) ผู้ค้าแต่งกายสะอาดเรียบร้อย และใช้วาจาสุภาพ

๖) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ค้าและผู้ซื้อ

๖.๑) ต้องมีระบบการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ซื้อ

๖.๒) ต้องมีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ค้า เพื่อนำมาปรับปรุงตลาด

๖.๓) มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ค้าให้ทราบความต้องการของผู้ซื้อ

๑.๑.๒ แนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาดประเภทที่ ๒ (ไม่มีอาคารถาวร)

๑) ด้านสุขลักษณะทั่วไป

๑.๑) มีการจัดเก็บสินค้า สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้เกะกะ รกรุงรัง

หรือกีดขวางทางเดิน

๑.๒) ทางเดินภายในตลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร

๑.๓) สินค้าประเภทอาหาร และเครื่องใช้เกี่ยวกับอาหาร จะต้องวางสูงจากพื้นไม่น้อย

กว่า ๖๐ เซนติเมตร

๑.๔) มีน้ำสะอาดไว้บริการอย่างเพียงพอ

๒) ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

๒.๑) มีที่รองรับมูลฝอยสาธารณะที่ถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอ และทำความสะอาด

อยู่เสมอ

๒.๒) ไม่พบขยะมูลฝอยตกหล่นบนพื้นตลาด บริเวณแผงวางระบายน้ำ ทางเดิน ถนน

ที่ตั้งที่รองรับขยะมูลฝอยสาธารณะ และที่ตั้งที่พักรวมขยะมูลฝอย

๓) ด้านการจัดการน้ำเสีย

๓.๑) ตลาดและบริเวณโดยรอบไม่มีน้ำขัง

๓.๒) มีระบบระบายน้ำเสียที่สามารถระบายน้ำได้ดี ไม่มีน้ำขัง ไม่อุดตัน

๔) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

- ๔.๑) หองสวมแยกเพศ ชาย-หญิง ออกจากกันเป็นสัดส่วน
- ๔.๒) ภายในหองสวมไม่มีกลิ่นเหม็นและมีการระบายอากาศดี
- ๔.๓) ระบบเก็บกักอุจจาระถูกสุขลักษณะ ไม่ซำรุด และมีทอระบายอากาศ
- ๔.๔) มีการจัดการควบคุมป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรคไม่ให้รบกวนและก่อความ

รำคาญ

- ๔.๕) มีผู้ดูแลรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ความเป้นระเบียบเรียบร้อยและความ

ปลอดภัยของตลาด

- ๔.๖) มีการทำความสะอาดตลาดเป็นประจำ

- ๔.๗) ให้มีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาล อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้งมาตรฐาน

ตลาด

๕) ด้านผู้จำหน่ายสินค้า

- ๕.๑) มีตาชั่งกลางเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อ
- ๕.๒) มีป้ายติดราคาสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด
- ๕.๓) ผู้ค้าแต่งกายสะอาดเรียบร้อยและใชวาจาสุภาพ

๖) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ค้าและผู้ซื้อ

- ๖.๑) มีระบบการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ซื้อ
- ๖.๒) มีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ค้า เพื่อนำมาปรับปรุงตลาด
- ๖.๓) มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ค้าให้ทราบความต้องการของผู้ซื้อ

๑.๑.๓ แนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาดประเภทที่ ๓ (ตลาดนัด)

๑) ด้านสุขลักษณะทั่วไป

- ๑.๑) มีการจัดเก็บสินค้า สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์เป้นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้เกะกะ รกรุงรัง
- ๑.๒) ทางเดินภายในตลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร
- ๑.๓) มีทางเขออกบริเวณตลาดกว้างไม่น้อยกว่า ๔ เมตร อย่างน้อยหนึ่งช่องทาง
- ๑.๔) ที่จอดรถต้องจัดใหม่มีความเหมาะสมตามที่ท้องถิ่นกำหนด
- ๑.๕) สินค้าประเภทอาหารและเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับอาหาร จะต้องวางสูงจากพื้นไม่

หรือ กีดขวางทางเดิน

น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร

- ๑.๖) มีน้ำสะอาดไว้บริการอย่างเพียงพอ

๒) ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

- ๒.๑) มีที่รอนรับมูลฝอยสาธารณะที่ถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอ และทำความสะอาด

อยู่เสมอ

- ๒.๒) ไม่พบขยะมูลฝอยตกหล่นบนพื้นตลาด ทางเดิน ถนน ที่ตั้งที่รอนรับมูลฝอย

สาธารณะและที่ตั้งที่พักรวมขยะมูลฝอย

๓) ด้านการจัดการน้ำเสีย

๓.๑) ตลาดและบริเวณโดยรอบต้องไม่มีน้ำขัง

๔) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

๔.๑) มีการจัดการควบคุมป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรคไม่ให้รบกวนและก่อความ

รำคาญ

๔.๒) มีผู้ดูแลรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ความปนระเหยียบเรียบรอยและความ

ปลอดภัยของตลาด

๔.๓) มีการทำความสะอาดตลาดเป็นประจำ

๕) ด้านผู้จำหน่ายสินค้า

๕.๑) มีตาชั่งกลางเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อ

๕.๒) มีป้ายติดราคาสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด

๕.๓) ผู้ค้าแต่งกายสะอาดเรียบร้อยและใช้วาจาสุภาพ

๖) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ค้าและผู้ซื้อ

๖.๑) มีระบบการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ซื้อ

๖.๒) มีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ค้า เพื่อนำมาปรับปรุงตลาด

๑.๒ แนวทางการควบคุมและสนับสนุนตลาดเอกชน

การควบคุมและสนับสนุนตลาดเอกชน เป็นภารกิจหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๑๐.๓/ว ๓๕๖๑ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๖ โดยกำหนดให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) แนวทางการควบคุมตลาดเอกชน

๑) ตราข้อบัญญัติของท้องถิ่นขึ้นมาบังคับใช้ เพื่อควบคุมดูแลการประกอบกิจการตลาดในพื้นที่และปดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ในเรื่องดังต่อไปนี้

- กำหนดที่ตั้ง แผนผังและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสัญลักษณ์

- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของ และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับ

การดำเนินกิจการตลาด

- กำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการ

ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสัญลักษณ์และอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวม หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีกำแพงกันมิให้เกิดเหตุรำคาญ และการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องติดตามตรวจสอบในเรื่องการจัดตั้งและประกอบกิจการตลาด โดยมอบหมายเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบให้ชัดเจน รวมทั้งแจ้งให้ผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น นอกจากนี้ เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว การเปลี่ยนแปลง ขยายหรือลดขนาดของสถานที่หรือบริเวณที่ใช้เป็นตลาดจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
ข้อกำหนดตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยให้มีบทลงโทษในเรื่องดังต่อไปนี้

- การดำเนินการกิจการตลาดโดยไม่มีใบอนุญาต
- การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่องหลักเกณฑ์ ที่ตั้งสิ่งปลูกสร้างของตลาด
แผนผัง หลักเกณฑ์ที่ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติ

- การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของ
- การกำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาด
- ฝ่าฝืนกฎกระทรวง
- การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่องสุขลักษณะของผู้ชายของและผู้ขายชาย
- การขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

**(๒) แนวทางการสนับสนุนตลาดเอกชน แบบเงิน ๒ ระดับ คือระดับจังหวัด และระดับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น**

๑) ระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการปรับปรุงตลาดระดับจังหวัด ควรดำเนินการ ดังนี้

- จัดทำ รวบรวมเอกสาร เผยแพร่ ให้ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องของ
- ให้ความรู้ในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมตลาด ความปลอดภัยของอาหาร
- ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณสุขชน
- ส่งเสริมให้มีการตั้งกลุ่ม/ชมรมผู้ประกอบการตลาด

๒) ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการดังนี้

- ประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงผู้ประกอบการตลาดในพื้นที่รับผิดชอบให้ทราบถึง
ข้อกำหนดของท้องถิ่น ขั้นตอนและวิธีการปรับปรุงตลาดใหญ่ถูกต้องตามข้อกำหนดของท้องถิ่น

- สำรวจและตรวจสภาพตลาดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แล้วให้ขอแนะนำให้มีการปรับปรุง
ตลาดแต่ละแห่ง พร้อมทั้งกำหนดเวลาให้ปรับปรุง โดยคำนึงถึงสภาพของขอเท็จจริงของแต่ละแห่ง

- ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินกิจการตลาดของเอกชน ว่าได้มีการปรับปรุงให้ขยายเวลา
ในการปรับปรุงหรืออาจเปรียบเทียบปรับได้

- ให้ความรู้แก่ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมตลาด
ความปลอดภัยของอาหาร

- จัดกิจกรรม อบรม ส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนาตลาด